

AASTARAAMAT 2014

ÜLEVAADE RAHAPESU ANDMEBÜROO TEGEVUSEST 2014. AASTAL

TALLINN 2015

SISUKORD

1. RAHAPESU ANDMEBÜROOST	5
2. AASTA 2014 EESTI RAHAPESU TÕKESTAMISE SÜSTEEMIS.....	6
2.1. MONEYVALi IV vooru hindamine Eestis.....	6
2.2. Eesti esimese rahapesu ja terrorismi rahastamise riskihindamise läbiviimine	7
2.3. IV rahapesuvastase direktiivi ja raha ülekandmisel edastatava teabe määrase vastuvõtmine.....	7
2.4. Rahapesu tõkestamise seisukohalt olulised seadusemuudatused 2014. aastal	8
3. ÜLEVAADE RAHAPESU ANDMEBÜROO TÖÖTULEMUSTEST 2014. AASTAL.....	9
3.1. Ülevaade büroole laekunud teadetest ja nende analüüsimisest.....	9
3.2. Ülevaade büroo edastatud materjalidest	12
3.3. Siseriiklik koostöö ja koolitused.....	14
3.4. Rahvusvaheline koostöö.....	15
3.5. Järelevalve	16
4. RAHAPESU KOHTULAHENDID 2014. AASTAL	18
5. RAHAPESUSKEEMID	20
5.1. Rahapesust, küberruumist ja krüptovaluutatadest	20
5.2. Jätkuvalt on populaarsed phishingu-skeemid.....	22
5.3. Teisi rahapesu andmebüroos tuvastatud rahapesu kahtlusega juhtumeid 2014. aastal.....	22
5.4. „Tööportaalid“ ja „armastus internetis“.....	23
6. RAHVUSVAHELISED FINANTSSANKTSIOONID.....	24
7. ETTEVAATAVALT AASTASSE 2015.....	25

EESSÕNA

2014. aasta oli Eestis rahapesu tõkestamise eest vastutajatele nii mõneski mõttes sündmusterohke. Rahapesu andmebüroo tegemisi mõjutasid mitmeid siseriiklikud ja globaalsed muutused. Positiivsetest sündmustest saab välja tuua nii Eesti rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise raporti eduka kaitsmise MONEYVALis, Eesti rahapesu riskihindamise protsessi sisulise lõpuleviimise kui ka näiteks majanduskuritegude büroo loomise keskkriminaalpolitseis. Globaalsel tasandil leidsid samas aset sündmused nagu nn Islamiriigi tekkimine ja globaalse ekstremismi kasv ning rahvusvaheliste sanktsioonirežiimide laienemine lähiriikides.

Ekstremismi ja kaasneva terrorismi rahastamise kasv maailmas ning ka Eesti järjest kasvav potentsiaalne kokku puutepunktide tekkimine nende valdkondadega toob rahapesu andmebüroo ametnikele kaasa vajaduse olla paremini kursis nimetatud teemadega.

Suurematest siseriiklikest muudatustest võib välja tuua täiesti uue valdkonna rahapesu andmebüroo jaoks – tege-

vuslubade väljastamise. Seni majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi majandustegevuse registri registree ringu alusel tegutsenud ettevõtted on alates 01.07.2014 rahapesu andmebüroo tegevusloa kohustuslased. Seoses e-teenuste pideva arenguga on üles kerkinud ka sagedasem vajadus hinnata internetis teenuste pakkumisega seonduvaid olukordi – ühe näitena võib tuua krüptovaluutade kasvava populaarsuse.

Rahapesu eelkuritegudena on jätkuvalt esirinnas küberkuriteod. Samas saab põneva asjaoluna välja tuua juhtumi, kus rahapesu andmebüroo kuriteoteate alusel algatati kriminaalasi muuhulgas ka tapmise paragrahvi alusel. 2014. aastal alustati esimene kriminaalasi terrorismi rahastamise paragrahvi alusel rahapesu andmebüroo poolt analüüsitud ja edastatud informatsiooni põhjal. 2014. aastal arutati erinevates töögruppides palju ka e-residentsusega seonduvaid võimalusi ja kaardistati võimalikke kaasnevaid riske.

Kõigest sellest tuleb aastaraamatus pikemalt juttu.

1. RAHAPESU ANDMEBÜROOST

Rahapesu andmebüroo alustas oma tegevust 01.07.1999, olles tänasel päeval Politsei- ja Piirivalveameti keskkriminaalpolitsei struktuuriüksus. Rahapesu andmebüroo on Egmont Grupi liige, mis koondab selliste riikide sarnaseid üksuseid, kelle tegevus vastab rahvusvahelistele standarditele. Rahapesu andmebüroode peamiseks ülesandeks on rahapesu ja terrorismi rahastamise kahtlusega tehingute kohta info saamine, nende analüüs ja kuriteokahtluse tuvastamisel informatsiooni edastamine kohtueelse uurimise alustamise otsustamiseks. Vastavaid teateid saadavad sisuliselt kõik isikud, kes puutuvad või võivad kokku puutuda võimaliku rahapesukahtlusega – eelkõige finantssektor nagu pangad ja makseasutused, kuid ka paljud teised – näiteks notarid, advokaadid ja audiitorid. Vajadusel seab rahapesu andmebüroo piiranguid vara kasutamisele.

Rahapesu andmebüroo unikaalsus seisneb asjaolus, et tavapäraselt oma klientide konfidentsiaalsust hoidma kohustatud isikud teavitavad teatud tingimustel omaalgatuslikult teatud klientidest ja/või tehingutest ka siis, kui edastatav informatsioon on näiteks kaitstud pangasaladusega. Rahapesu andmebüroo säilitab saabunud informatsiooni konfidentsiaalsena ning edastab uurimisasutustele, prokuratuurile ja kohtule ainult sellist teavet, mis on vajalik kuritegude vältimiseks, tuvastamiseks ja uurimiseks. Rahapesu andmebüroo ei avalda mitte kunagi info teataja isikut. Uurimisasutused ja prokuratuur tuvastavad rahapesu menetletavates kriminaalajades, samas kui rahapesu

andmebüroo tuvastab võimalikke rahapesujuhtumeid era-sektori finantsinfo põhjal.

Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse nõuete täitmise üle teostavad järelevalvet nii rahapesu andmebüroo, Finantsinspeksioon nende loa alusel tegutsevate isikute osas kui ka Eesti Advokatuur ja Notarite Koda oma liikmete üle.

Lisaks eelnimetatule teostab rahapesu andmebüroo järelevalvet ka rahvusvahelise sanktsiooni seaduse alusel finantssanktsioonide rakendamise üle kõikide seaduse subjektide nõuete täitmise osas. Rahvusvaheliste finantssanktsioonide puhul on rahapesu andmebüroo keskseks asutuseks, kes koordineerib vastavate sanktsioonide täitmist, piirab vajadusel rahaliste vahendite ja vara kasutamist ning annab vajadusel erandloa sanktsiooni alla kuuluvate tehingute tegemiseks.

Samuti on rahapesu andmebüroo ülesandeks tegevuslubade väljastamine. Nendeks on load finantseerimisasutustele, kellel ei ole Finantsinspeksiooni tegevusluba, samuti load usaldusfondide ja äriühingute, valuutavahetuse, alternatiivsete maksevahendite ja pandimaja teenuse pakujatele ning ka väärismetallide ja vääriskivide kokkuostu ja hulгимүүгига tegelevatele isikutele. Rahapesu andmebüroo ülesanneteks on veel kriminaaltulu jälitamine, koostöö välisriikide andmebüroodega, koostöö uurimisasutuste ja prokuratuuriga, avalikkuse ja teavitajate teadlikkuse tõstmine, väärtegade menetlemine jmt.

2. AASTA 2014 EESTI RAHAPESU TÕKESTAMISE SÜSTEEMIS

2.1. MONEYVALI IV VOORU HINDAMINE EESTIS

2014. aastal jätkus MONEYVALi IV vooru hindamine Eestis, mis algas 2013. aasta mais. Küsimustiku täitmisele järgnes MONEYVALi hindajate kohapealne hindamisvisiit 2013. aasta novembris. Küsimustikule antud vastuste ja kohapealse hindamisvisiidi tulemuste põhjal koostasid hindajad hindamisraporti. Eesti kaitses raporti edukalt 18. septembril 2014. a. Euroopa Nõukogus MONEYVALi 45. plenaaristungil. Hindamisvoor lõppes Eesti raporti avaldamisega MONEYVALi kodulehel¹. Euroopa Nõukogu MONEYVALi otsuse kohaselt peab Eesti raporteerima oma arengutest 2016. a. MONEYVALi plenaaristungil.

Eesti IV vooru raporti tulemus oli parem enamikest teiste riikide IV vooru raportitest. Kokkuvõttes leidsid eksperdid, et Eesti rahapesu ja terrorismi rahastamise ennetusmeetmed vastavad suures osas rahvusvaheliste stan-

darditele. Hindajad töid positiivsena esile, et Eesti on parandanud seadusi vastavalt eelmise vooru soovitudele, on lõpetamas siseriikliku rahapesu ja terrorismi rahastamise riskihinnangu koostamist ning on allkirjastanud Euroopa Nõukogu rahapesu ning kriminaaltulu avastamist, arestimist ja konfiskeerimist ning terrorismi rahastamist käsitleva konventsiooni. Muuhulgas hinnati kõrgelt seda, kuidas toimub Eestis terrorismi rahastamise tõkestamine ja rahvusvaheliste finantssanktsioonide rakendamine. Hindamise käigus tuvastati puuduseid Eesti regulatsioonides seoses ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonide ja otsuste jõustamisega, seoses isikute sanktsioneeritute nimekirjast eemaldamise menetlusega ning seoses õigusvastaselt külmutatud vara vabastamisega.

¹ Kätesaadav inglise keeles http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Countries/Estonia_en.asp

2.2. EESTI ESIMESE RAHAPESU JA TERRORISMI RAHASTAMISE RISKIHINDAMISE LÄBIVIIMINE

2012. aastal otsustati, et Eesti viib esmakordselt läbi sise-riikliku rahapesu ja terrorismi rahastamise riskihindamise. Riskihindamise läbiviimiseks moodustati töögrupp, kuhu kuulusid erinevate rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise eest vastutavad Eesti asutused, sealhulgas aktiivselt rahapesu andmebüroo. Protsessi koordineeris rahandusministeerium. Riskihindamises võeti aluseks maailmapanga metoodika.

2014. aasta teisel poolel valminud riskihinnang loob eeldused ressursside efektiivsemaks kasutamiseks ja asjakohaste õigusnormide täpsustamiseks, samuti ametkondade

tegevuste prioriteetide seadmisel, tegeledes esmajärjekorras suurimat mõju omavate kitsaskohtade lahendamiseks. Samuti aitab tulemus järelevalveasutustel efektiivsemalt kohaldada riskipõhist järelevalvet ning kohustatud isikutel paremini mõista rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadusest tulenevaid kohustusi hoolsusmeetmete riskipõhisel rakendamisel. Kohustatud isikuid informeeritakse riskihinnangu tulemustest koolitustel ja nõustamistel, samuti avaldab rahandusministeerium kokkuvõtte riskihinnangust.

2.3. IV RAHAPESUVASTASE DIREKTIIVI JA RAHA ÜLEKANDMISEL EDASTATAVA TEABE MÄÄRUSE VASTUVÕTMINE

5. veebruaril 2013. a. avaldati Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi finantssüsteemi rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise vältimise kohta eelnõu² ja Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse eelnõu raha ülekandmisel edastatava teabe kohta³. Direktiiviga võetakse üle FATF-i poolt 2012. aastal avaldatud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise standardid ja kehtestatakse standarditest oluliselt rangemaid lisameetmeid rahapesu ja teiste kuritegude (nt korruptsioon, maksudest kõrvalehoidumine ja terrorismi rahastamine) tõkestamiseks Euroopa Liidus.

Eestit esindas eelnõude menetlusprotsessis rahandusministeerium ja andis komisjonis nende osas regulaarseid ülevaateid, eriti muudatuste osas, mis lähevad FATF-i standarditest kaugemale nagu näiteks riikide kohustus edaspidi koguda juriidiliste isikute tegelike kasusaajate andmeid registritesse ja kohustatud subjektide kohustus

kohaldada tugevdatud hoolsusmeetmeid nii sise- kui välisriikide riikliku taustaga isikutele. Direktiiv ja määrus kinnitatakse ja avaldatakse eeldatavasti 2015. aasta I poolaastal. Liikmesriikidel on kohustus direktiiv üle võtta kahe aasta jooksul alates selle jõustumisest.

² Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi eelnõu finantssüsteemi rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise vältimise kohta, kättesaadav: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52013PC0045:EN:NOT>

³ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse eelnõu raha ülekandmisel edastatava teabe kohta, kättesaadav: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52013PC0044:EN:NOT>

2.4. RAHAPESU TÕKESTAMISE SEISUKOHALT OLULISED SEADUSEMUUDATUSED 2014. AASTAL

8. märtsil 2014 jõustusid karistusseadustiku (edaspidi KarS) konfiskeerimise sätete muudatused. Muudatustega leevendati laiendatud konfiskeerimise kohaldamise eeldusi – kui varem oli laiendatud konfiskeerimist võimalik kohaldada juhul, kui isikule mõistetakse karistusena rohkem kui kolmeaastane vangistus, siis alates seadusemuudatusest piisab vähemalt üheaastase vangistuse mõistmisest. Alates muudatuste jõustumisest on võimalik kohaldada laiendatud konfiskeerimist ka juriidilise isiku varale. Pike-nesid ka tähtjaid kolmandale isikule kuuluva vara suhtes laiendatud konfiskeerimise kohaldamiseks esimese astme kuriteo puhul (varasemalt viielt aastalt kümne aastani kuriteo toimepanemisest). Laiendatud konfiskeerimise kohaldamine muutus kohtule valikuliseks, st kohus saab igal konkreetsel juhul otsustada, kas laiendatud konfiskeerimist kohaldada või mitte. Seejuures hindab kohus, kas esineb asjaolusid, mis annavad alust arvata, et isiku tegelik elustase või elustandard ei ole vastavuses tema legaalse te sissetulekutega või kas toimepandud kuriteo ja/või varasemate kuritegude olemus on selline, mis võimaldab varalise kasu saamist. Seega peab kohus konkreetsel juhul esinevatest asjaoludest lähtuvalt ise hindama, kas esineb vajadus laiendatud konfiskeerimise kohaldamiseks. Samas on jätkuvalt iga juhtumi puhul kohustuslik konfiskeerida otseselt kuriteoga saadud vara.

1. juulil 2014 jõustusid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse (RahaPTS) muudatused. Varasem nõue omada majandustegevuse registris vastavat registreeringut asendus teatud subjektide jaoks kohustusega omada rahapesu andmebüroo poolt väljastatud tegevusluba. Antud muudatus jõustus seoses majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse jõustumisega.

1. jaanuaril 2015. a. jõustusid KarS-i revisjoni eelnõuga tehtud muudatused. Rahapesualaste sүүtegude jaos tehti järgmised muudatused:

- KarS § 394 lg 2 p-st 4 jäeti välja kuritegelik ühendus kui kvalifitseeriv asjaolu. Muudatus ei tähenda, et rahapesu kuritegeliku ühenduse poolt ei oleks edaspidi võimalik karistada. KarS §-d 255 ja 256 näevad ette vastutuse ku-

ritegelikku ühendusse kuulumise ja selle organiseerimise eest. Kui kuritegeliku ühenduse liikmed on pannud toime muid kuritegusid, moodustub § 255 või 256 ja vastava kuriteo kogum. Karistus võib sealjuures ulatuda raskema sanktsiooni ülemmäärani (§ 255 korral kuni 12-aastase vangistuseni).

- Tunnistati kehtetuks juriidilisele isikule ette nähtud üks karistusliik – sundlõpetamine. Tegemist on tsiviil- ja haldusõigusliku meetmega, mida ei saa lugeda karistuseks kuriteo eest. Seetõttu tehti eelnõuga läbivalt muudatused ka vastavate sүүtekoosseisude sanktsioonidesse, ka § 394 näeb nüüd juriidilise isiku karistusena ette üksnes rahalise karistuse.
- KarS § 395 (isikusamasuse tuvastamise kohustuse täitmata jätmine) ja 396 (rahapesu kahtlusest teatamata jätmine ja ebaõigete andmete esitamine) tunnistati kehtetuks. Väärteoprejuditsiooni kehtetuks tunnistamise järel hakkavad nii § 395 kui § 396 kordama väärteokoosseisu (vastavalt RahaPTS § 57 ja § 61) ja on seetõttu tarbetud. Mõlema sätte puhul piisab väärteovastutusest.
- 1. juulil 2014 jõustusid Korrakaitse seaduse, Finantsinspektsiooni seaduse ja Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse muudatused millega, seostati nii rahapesu andmebüroo kui Finantsinspektsiooni tegevus riiklike järelevalveorganitena riigi korrakaitse süsteemiga ning ühtlustati ning täiendati riikliku järelevalve meetmete süsteemi.

3. ÜLEVAADE RAHAPESU ANDMEBÜROO TÖÖTULEMUSTEST 2014. AASTAL

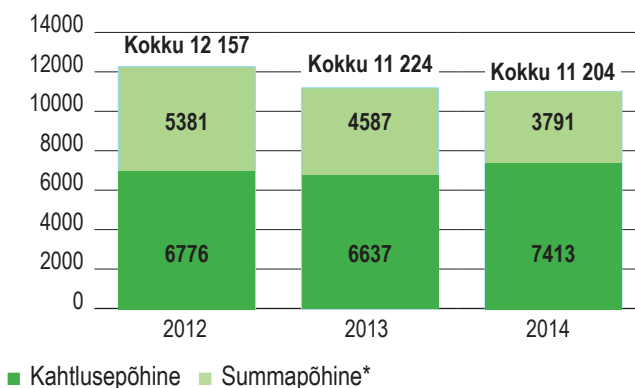
3.1. ÜLEVAADE BÜROOLE LAEKUNUD TEADETEST JA NENDE ANALÜÜSIMISEST

2014. aastal sai rahapesu andmebüroo 11 204 teadet, neist 2/3 olid kahtlusepõhised (vt joonis 1).

Teadete arvu vähenemise peamiseks põhjuseks viimastel aastatel on rahapesu andmebüroo hinnangul järjest kasvav hooldusmeetmete rakendamise tase ja sellest tuleneva kliendibaasi nn puhastumine. See on tekitanud olukorra, kus järjest rohkem krediidi- ja finantseerimisasutusi on välistanud selliste klientide teenindamise, kes panevad toime

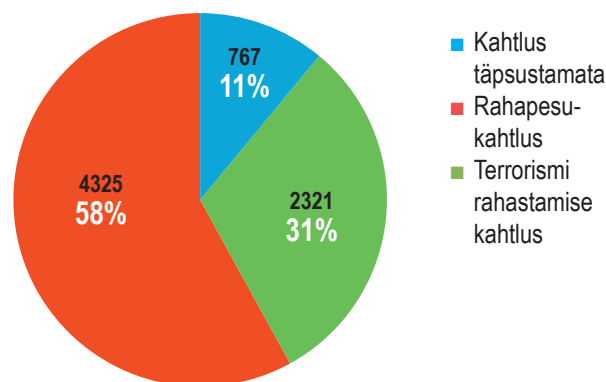
ilmselgelt kahtlasi ja ebaharilikke tehinguid. Osakaalu muutus summapõhiste ja kahtlusepõhiste teadete osas on tingitud nii teadete edastamise struktuuri korrastamisest rahapesu andmebüroo ja teadete edastajate poolt, kui ka makseteenuse osutajate kaudu suurtes summasdes sularaha väljamaksete vähenemisest. See kajastub ka üle mitter-Schengeni piiri veetava sularaha koguse vähenemises.

JOONIS 1. Rahapesu andmebüroole laekunud teadete arv perioodil 2012–2014.

Märkus: summapõhistes teadetes sisalduvad ka need teated, kus põhjus on märkimata. 2012. aastal oli selliseid teateid kuus, 2013. aastal üheksa ja 2014. aastal 16.

JOONIS 2. Kahtlaste tehingute jaotumine kahtluse põhisuse alusel perioodil 2012–2014.

Märkus: nendest teadetest, kus oli indikaatoriks „kahtlus täpsustamata“, saabus enamik välisriikide rahapesu tõkestamise eest vastutavatel asutustel.

Sarnaselt varasemate aastatega sai büroo ka 2014. aastal kõige enam teateid finantseerimisasutustelt (70% teadetest) ja krediidasutustelt (veidi alla 20%).

TABEL 1. Rahapesu andmebüroole laekunud teadete jagunemine teatajate alusel perioodil 2012–2014.

	2012		2013		2014	
	Teateid	% teadetest	Teateid	% teadetest	Teateid	% teadetest
Finantseerimisasutused	8504	70	7856	70	7790	69,5
Krediidasutused	2216	18,2	2055	18,3	1984	17,7
Muud eraõiguslikud ettevõtjad	785	6,5	547	4,9	491	4,4
Professionaalid	165	1,4	233	2,1	198	1,8
Riigiasutused	252	2,1	276	2,5	495	4,4
Teise riigi asutus	221	1,8	243	2,2	228	2,0
Muud	14	0,1	14	0,1	18	0,2
KOKKU	12 157	100	11 224	100	11 204	100

Rahapesu kahtlusega teadete puhul domineerivad teadete saatjatena krediidi- ja finantseerimisasutused. Enamik terrorismi rahastamise kahtlusega teadetest saabus finantseerimisasutustelt seoses tehingutega kõrgendatud

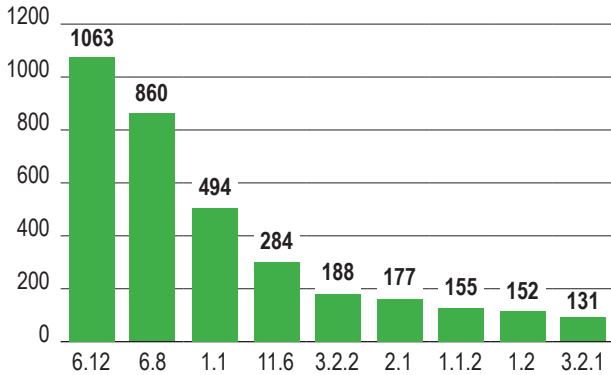
terrorismi rahastamise ohuga riikidesse või sealt pärit isikutega. Ka summapõhistest teadetest pärines enamik finantseerimisasutustelt.

TABEL 2. Laekunud teadete jagunemine teate saatmise põhjuse ja saatja alusel 2014. aastal.

	kahtlus täpsustamata	rahapesukahtlus	terrorismi rahastamise kahtlus	summapõhine	KOKKU
krediidasutused	10	1950	3	21	1984
finantseerimisasutused	10	2319	2296	3165	7790
õnnemängude korraldajad	14	5	18	417	454
isikud, kes teevad või vahendavad tehinguid kinnisvaraga	1	0	0	1	2
kauplejad	1	0	0	24	25
väärismetalli ja -toodetega tegelevad isikud	1	0	0	0	1
muud eraõiguslikud ettevõtjad	2	1	0	6	9
professionaalid					
audiitorid	0	0	0	22	22
raamatupidamisteenuse pakkujad	2	0	0	2	4
notarid	8	31	4	116	159
advokaadid	4	0	0	1	5
kohtutäiturid	3	0	0	1	4
pankrotihaldurid	2	0	0	0	2
muu õigusteenuse osutajad	2	0	0	0	2
riigiasutused	464	16	0	15	495
teise riigi asutused	227	1	0	0	228
muud	16	2	0	0	18
KOKKU	767	4325	2321	3791	11204

2014. aastal oli rahapesu kahtlusega teadete puhul kõige levinumaks teatamise põhjuseks see, et isik sai või teostas (soovis teostada) rahasiirde summas üle 2000 euro (vt joonis 3). Levinumad teatamise indikaatorid ei ole viimastel aastatel muutunud.

JOONIS 3. Peamised teatamise põhjused rahapesu kahtluse korral 2014. aastal.

Selgitus:

- 6.12 isik teostab rahasiirde või isikule laekub rahasiire väärtuses üle 2000 EUR
- 6.8 isik teostab ülekandeid teistele isikutele erinevatesse riikidesse, mis ei vasta kliendi tavapärasele tegevusele
- 1.1 variisiku kahtlus füüsilise isiku puhul
- 11.6 kliendi suhtes on eelnev rahapesukahtlus
- 3.2.2 üksik ebatavaliselt suur, harilikule käibele mittevastav ja/või piisavalt põhjendamata välismakse
- 2.1 isik ei oska põhjendada teenuse vajalikkust, mille kasutamise eesmärgil krediidi- või finantseerimisasutuse poole pöörduti
- 1.1.2 isik kasutab kõrvalist abi dokumentide täitmisel või ei oska neid täita
- 1.2 juriidilisest isikust variisiku kahtlus
- 3.2.1 üksik ebatavaliselt suures summas, harilikule käibele mittevastav ja/või piisavalt põhjendamata siseriiklik makse

Terrorismi rahastamise kahtlusega tehingute puhul olid 2014. aastal kõige sagedasemateks teatamise põhjusteks ülekanded kõrgendatud terrorismi rahastamise ohuga riikidesse või tehingud selliste riikidega seotud isikutega ilma arvet avamata.

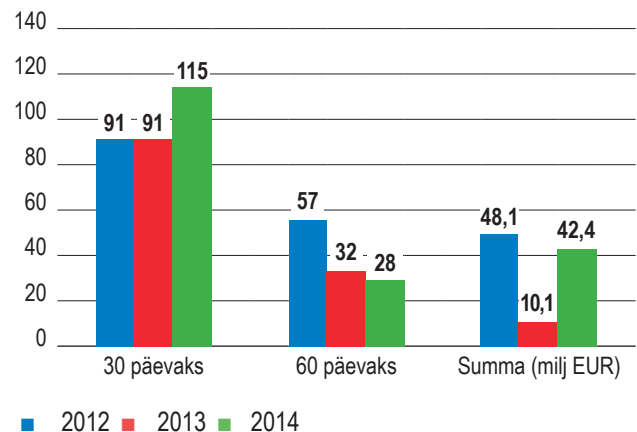
2014. aastal piiras rahapesu andmebüroo oma ettekirjutusega kontol või tehingu, ametitoimingu või -teenuse objektiks oleva vara käsutamist 30 päevaks kokku 115 korral kokku ligikaudu 42,4 miljoni euro väärtuses.

VARA KÄSUTAMISE PIIRANGUD

Seadusest tulenevalt on rahapesu andmebürool õigus peatada tehing või piirata vara käsutamist, kui esineb rahapesu või terrorismi rahastamise kahtlus.

2014. aastal piiras büroo konto käsutamist 30 päevaks 115 ning 60 päevaks 28 korral. Varade kogumaht, mille käsutamist rahapesu andmebüroo piiras, oli 42,4 miljonit eurot. Lisaks piiras rahapesu andmebüroo 2014. aastal ka kolme sõiduauto ja kahe kinnistu käsutamist.

JOONIS 4. Rahapesu andmebüroo poolt pangakontodele seatud käsutamise piirangud 2012.–2014. aastal.

3.2 ÜLEVADE BÜROO EDASTATUD MATERJALIDEST

Kui rahapesu andmebüro leiab analüüsi tulemusel, et tegemist võib olla rahapesu või terrorismi rahastamise juhtumiga, edastab ta materjali teistele õiguskaitseasutustele. 2014. aastal saatis rahapesu andmebüro teistele õiguskaitseasutustele 252 materjali, enamik neist olid vastused päringutele või teabeks saadetud info. Kriminaalmenetluse alustamise otsustamiseks saadeti 38 materjali. Seisuga

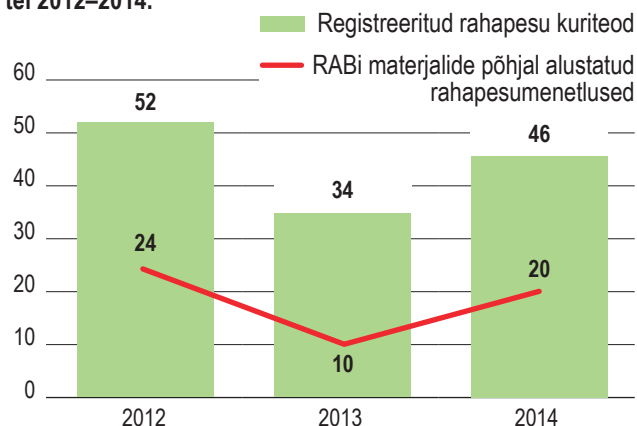
31.12.2014 alustas uurimisasutus menetluse 33 puhul (20 puhul rahapesu ja 13 puhul muu süüteo tunnustel), neljal juhul keelduti menetluse alustamisest ning ühel juhul lisati materjalid olemasoleva kriminaalasja juurde. Olemasoleva kriminaalasjaga liitmiseks saadeti 38 materjali. Rahapesu tunnustel alustatud kriminaalmenetluste puhul oli valdavalt oletatavaks eelkuriteoks arvutikelmus.

TABEL 3. Rahapesu andmebüro poolt õiguskaitseasutustele edastatud materjalid perioodil 2012–2014.

	2012	2013	2014
uurimiseks edastatud materjalid	788	463	252
kriminaalmenetluse alustamise otsustamiseks	47	17	38
... seisuga 31.12 alustatud kriminaalmenetlused	41	12	33
... sh alustatud rahapesumenetlused	24	10	20
olemasoleva kriminaalasjaga liitmiseks	50	74	38
vastused päringutele, saadetud päringud, teabeks	691	372	176
... edastatud materjalidega seotud summad	280,9 mln	2,56 mld	147,6 mln
... edastatud materjalidega seotud isikute arv	2109	1764	941

Nagu jooniselt 5 näha, annab rahapesu andmebüro tubli panuse Eestis alustatavatesse rahapesumenetlustesse. 2014. aastal alustatud 46 rahapesumenetlusest 20 puhul oli aluseks rahapesu andmebüro poolt uurimisasutustele saadetud info.

JOONIS 5. Eestis registreeritud rahapesukuritegude arv ja rahapesu andmebüro poolt uurimisasutustele edastatud materjalide põhjal alustatud rahapesumenetluste arv aastatel 2012–2014.

Märkus: registreeritud rahapesukuritegude arv pärineb Justiitsministeeriumilt.

Seadusest tulenevalt ei edasta rahapesu andmebüroo uurimisasutustele talle laekunud teateid ning ei avalikusta teate saatnud isikut. Küll aga peetakse büroos edastatud materjalide aluseks olevate teadete arvestust. Sarnaselt kahe eelneva aastaga põhines kõige suurem osa edastatud materjalidest finantseerimisasutustelt, krediidasutustelt ning riigiasutustelt saadud infol.

TABEL 4. Edastatud materjalides kasutatud rahapesu andmebüroole laekunud teadete jagunemine teataja grupi alusel aastatel 2012–2014.

	2012	2013	2014
krediidasutused	380	269	155
finantseerimisasutused	1552	1350	716
õnnemängude korraldajad	12	16	37
isikud, kes teevad või vahendavad tehinguid kinnisvaraga	0	1	0
väärismetalli ja -toodetega tegelevad isikud		1	0
professionaalid	16	24	16
... notarid	15	24	16
... advokaadid	1		0
riigiasutused	143	111	90
teise riigi asutused	23	12	14
muud	56	32	22
KOKKU	2182	1816	1050

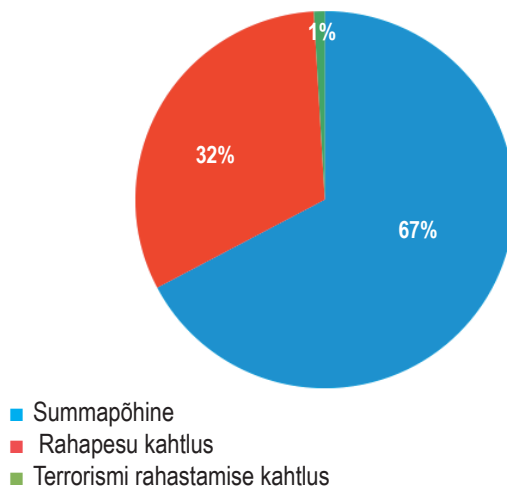
Rahapesu kahtluse põhistest indikaatoritest domineerivad edastatud materjalide aluseks olnud teadetes isiku tavapärase tegevusega kooskõlas mitteolevad ülekanded ja eelnev rahapesu kahtlus isiku suhtes.

Selgitus:

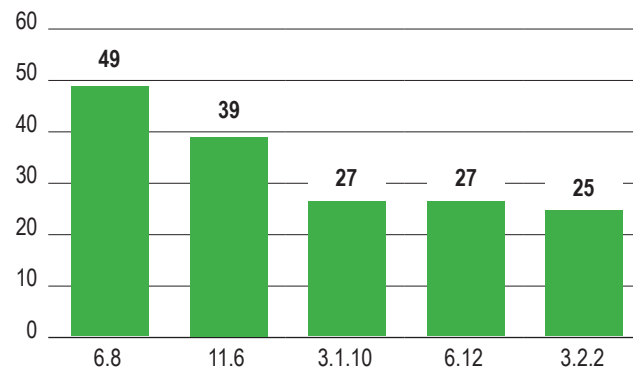
- 6.8 isik teostab ülekandeid teistele isikutele erinevatesse riikidesse, mis ei vasta kliendi tavapärasele tegevusele
- 11.6 kliendi suhtes on eelnev rahapesukahtlus
- 3.1.10 üksik suur või regulaarsed sularaha väljavõtmised ka väiksemates summates pangaautomaadi kaudu
- 6.12 isik teostab rahasiirde või isikule laekub rahasiire väärtuses üle 2000 euro
- 3.2.2 üksik ebatavaliselt suur, harilikule käibele mittevastav ja/või piisavalt põhjendamata välismakse
- 3.2.8 üksik suure summas makse (üle 15 000 euro) või ebaharilikult sagedased maksed ka väikestes summates samade osapoolte vahel, kusjuures muid tavapärasele majandustegevusele või kliendi profiilile viitavaid tehinguid kontol ei toimu

2/3 edastatud materjalidest põhines 2014. aastal summapõhisest teatamiskohustusest tuleneval infol, mis viitab selgelt, et 2008. aastal rakendunud seadusesäte on rahapesu tõkestamise seisukohalt oluline. Kolmandik edastatud materjalides kasutatud teadetest olid rahapesu andmebüroole saadetud rahapesu kahtluse ning 1% terrorismi rahastamise kahtluse tõttu.

JOONIS 6. Edastatud materjalides kasutatud teadete jagunemine põhisuse alusel 2014. aastal.

JOONIS 7. Levinuimad teatamise indikaatorid edastatud materjalide aluseks olevate rahapesu kahtlusega teadete korral 2014. aastal.

3.3. SISERIIKLIK KOOSTÖÖ JA KOOLITUSED

Rahapesu andmebüroo on 2014. aastal osalenud aktiivselt erinevates rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisega seonduvates ettevõtmistes. 2014. aasta jooksul jõuti sisuliselt lõpule Maailmapanga metodoloogial põhineva riikliku rahapesu riskihindamise koostamisega, milles osalesid mitmed rahapesu andmebüroo ametnikud. Riskihindamise koostamine toimus erinevate teemamoodulite kaudu ja näiteks ühe teemamooduli juhiks oli rahapesu andmebüroo ametnik.

Lisaks eelnevale osales rahapesu andmebüroo rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise valitsuskomisjoni töös. Samuti osaleti mitmetel koosolekutel nii erasektori esindajatega (näiteks regulaarsed rahapesu tõkestamise toimekonna koosolekud Pangaliidus) kui ka kohtumistel ministeeriumite ja ametkondade esindajatega.

2008. aastal jõustunud seaduse kohaselt jaguneb rahapesu ja terrorismi rahastamise alane järelevalve rahapesu andmebüroo, Finantsinspeksiooni, Eesti Advokatuuri ja justiitsministeeriumi vahel, kusjuures justiitsministeerium võib selle delegeerida Notarite Kojale. Notarite Koda ja Advokatuur teostavad järelevalvet oma liikmete üle. Finantsinspeksiooni järelevalve all on krediidi- ja finantseerimisasutused, kes tegutsevad Finantsinspeksiooni poolt väljaantud litsentside ja tegevuslubade alusel. Seaduses sätestatud korras annavad järelevalveasutused kord aastas ülevaate oma tegevusest rahapesu andmebüroole. 2014. a võeti vastu krediidiandjate ja -vahendajate seadus⁴, millest tulenevalt osa seni rahapesu andmebüroo tegevusloaga tegevusvaldkondi liigub 2016. aastal Finantsinspeksiooni järelevalve alla.

Vastavalt vajadusele ja koostöökokkulepetes kokkulepitud korras vahetatakse informatsiooni, korraldatakse ühisseminare ja peetakse konsultatsioone järelevalveasutuste vahel.

2014. aasta üheks olulisemaks sündmuseks oli Eesti rahapesu tõkestamise süsteemi hindamine Euroopa Nõukogu rahapesu tõkestamise ekspertkomisjoni MONEYVAL poolt. Eesti lõppraporti kaitsmine toimus 2014. a sügisel ning lõpptulemusena sai Eesti kõrged hindad oma rahapesu tõkestamise süsteemile. Hindamise ettevalmistamisse olid kaasatud kõik rahapesu tõkestamisega tegelevad ametkonnad Eestis.

2014. aasta üheks olulisemaks sündmuseks oli Eesti rahapesu tõkestamise süsteemi hindamine Euroopa Nõukogu rahapesu tõkestamise ekspertkomisjoni MONEYVAL poolt.

Väga oluline roll on koostööl uurimisasutuste ja prokuratuuriga, mis toimub igapäevaselt kuriteojuhtumite lahendamiseks.

Rahapesu andmebüroo pöörab suurt tähelepanu teadlikkuse tõstmisele. 2014. aastal viisid rahapesu andmebüroo ametnikud läbi üheksa koolitust ligikaudu 460 osalejale. Koolitati nii kõrgharidusasutuse õppejõudusid, kolleege õiguskaitseasutustest kui erinevate kohustatud subjektide töötajaid. Peamiseks koolitusteemaks oli rahapesu tõkestamine.

TABEL 5. Rahapesu andmebüroo poolt tehtud koolitused 2012.-2014. aastal.

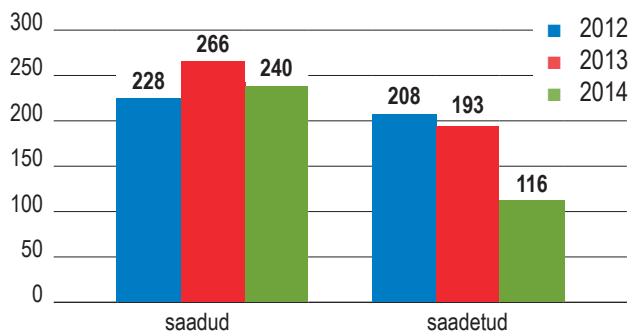
	2012	2013	2014
läbiviidud koolituste arv	19	10	9
osavõtjate arv	~ 620	~ 643	~ 460

3.4. RAHVUSVAHELINE KOOSTÖÖ

Rahvusvaheline koostöö on rahapesu andmebüroo töö üks alustaladest, kuna jälgede varjamiseks pestakse raha sageli erinevates riikides ning selliste skeemide tõkestamine eeldab riikidevahelist suhtlust ja infovahetust.

2014. aastal sai rahapesu andmebüroo 240 ja saatis 116 välispäringut.

JOONIS 8. Rahapesu andmebüroole laekunud ja saadetud välispäringute arv aastatel 2012–2014.

Ühtekokku sai rahapesu andmebüroo 2014. aastal päringuid 40 riigist ning saatis 30 välisriiki. Enim välispäringuid saadi Lätist, Leedust ja Soomest, kõige rohkem saadeti välispäringuid Läti, Venemaale ja Soome. Keskmine välispäringule vastamise aeg rahapesu andmebüroos 2014. aastal oli 11 päeva, mis on üks lühemaid maailmas.

Välisriigi rahapesu andmebüroodele anti luba rahapesu andmebüroo poolt edastatud info kasutamiseks välisriigi uurimisorganitele uurimis- või kohtumenetluses 289 juhul.

2014. aastal sagenes oluliselt infovahetus Moldova rahapesu andmebürooga. Arvestatav hulk päringutest oli seotud enam kui 20 miljardit USA dollarit hõlmava ja aastaid kestnud rahapesuskeemiga. Vene Föderatsioonis elavad isikud kandsid Moldova kohtunike poolt altkäemaksu eest vastu võetud otsuste alusel suuri summasid näilike tehingute eest esmalt ühte Moldovas asuvasse pankas, kust rahad liikusid järgmiste isikute peamiselt ühes Lätis asuvas pangas avatud kontodele. Samas laekus mitmeid ülekandeid nimetatud Moldova pangas kontosid omavate madala maksumääraga territooriumitel registreeritud äriühingutelt Eesti pankades

kontosid omavatele sarnastele firmadele kas otse või läbi teiste riikide. Sellest rahapesuskeemist avaldas mitmeid artikleid muuhulgas paljude riikide uurivatest ajakirjanikest moodustatud „organiseeritud kuritegevuse ja korrupsiooni kajastamise projekt“ (Organized Crime and Corruption Reporting Project – OCCRP).

Teise olulise suundumusena rahapesu andmebüroo rahvusvahelises koostöös tõusis 2014. aastal esile koostöö kolleegidega Ukraina rahapesu andmebüroost. Tihe koostöö puudutab infovahetust nii riikliku taustaga isikute kui Ukraina päritolu suurettevõtjate puhul, kelle kontrolli all olevad arvukad valdavalt madala maksumääraga territooriumitel registreeritud äriühingud on avanud kontod erinevates Eesti pankades. Neid ettevõtteid iseloomustavad sagedased isegi kaheksakohalise numbrini ulatuvad ülekanded välisriikidest, mis paljudel juhtudel suunatakse korduvalt edasi mitmetele teistele sarnastele madala maksumääraga territooriumitel registreeritud äriühingute kontodele Eesti pankades. Eesti pankades avatud kontodelt saadetakse lõpuks rahalised vahendid edasi kümnete eri riikide kontodele ning sageli on saajate hulgas ka kümneid slaavipärase nimekujuga eraisikuid.

Tõusvaks trendiks rahapesukahtlusega tehingutes on Eestis registreeritud äriühingute kasutamine, mille juhatusse määratakse mitteresidendist isik ning omanikuks mitteresidendist eraisikud või madala maksumääraga territooriumil registreeritud äriühing. Sellistele äriühingutele on iseloomulik, et neid ei registreerita käibemaksukohustuslasteks ning majandusaasta aruandeid äriregistrile ei esitata või ei ole aruandes esitatud andmed ligilähedasedki pangakontol toimunud tehingutega. Kuna neil ettevõtetel ei ole Eestis töötajaid ning nad pole registreeritud käibemaksukohustuslaseks, siis ei pea nad maksuhaldurile deklaratsiooni esitama ning ei satu seetõttu ka Maksu- ja Tolliameti vaatevälja. Eestis registreeritud juriidiliste isikutena kontot avades ei määrata neile mitmes pangas kõrgendatud riskitaset, nagu saaksid sarnaseid tehinguid läbiviivad madala maksumääraga territooriumitel registreeritud äriühingud.

Kohtulahendid näitavad, et selliste juhtumite menetlemine, hoolimata rahapesule viitavatest tunnustest, on problemaatiline, kuna välisriikidest on keeruline saada

vettpidavaid tõendeid kontrol liikuvate vahendite kuritegeliku päritolu kohta õigeaegselt. Sellist tüüpi juhtumitel on tihtipeale Eestiga ainukeseks seoseks siin loodud äriühing ja avatud pangakonto. Kogu menetluseks vajalik ülejäänud informatsioon on vaja hankida välisriikidest.

2014. aastal piiras rahapesu andmebüroo ühe Nõukogude Liidust iseseisvunud riigi riikliku taustaga isiku Eestis asuvate varade, koguväärtusega enam kui 20 miljonit eurot, kasutamist. Rahapesu andmebüroo initsiatiivil ja koostöös mitmete riikide partnerorganisatsioonidega viidi läbi kontrollmenetlusi ning Riigiprokuratuur alustas sep-

tembris 2014 isiku suhtes kriminaalmenetluse rahapesu tunnustel.

Rahvusvahelise koostööna tuleb ära märkida ka ekspertabi andmise kolmandatele riikidele läbi rahvusvaheliste organisatsioonide: TAIEX, ÜRO, ESCE, CEPOL. Nii anti möödunud aastal näiteks ekspertabi Ukrainale kolmel korral rahapesu tõkestamise teemaliste seminaride läbiviimisel; Turkmeeniale kriminaaltulu ning varade arestimise teemadel ning Kasahstanile rahvusliku riskianalüüsi teostamisel. Selline koostöö tõstab nii partnerite teadlikkust kui oma ekspertide kvalifikatsiooni.

3.5. JÄRELEVALVE

2014. aastal viis rahapesu andmebüroo läbi kokku 112 järelvalvemenetlust. Põhirõhk järelvalves oli finantsteenusid osutavatel ettevõtjatel nagu laenu- ja liisinguandjad ning pandimajad. Samuti pöörati varasemast suuremat tähelepanu alternatiivsete maksevahendite pakkujatele, ennekõike Bitcoini vahendajate tegevusele. Seoses juulis jõustunud seadusemuudatustega vähenes oluliselt väärismetalltoodete ja vääriskivide kokkuostu ja hulгимүүгига tegelevate isikute tegevus, kuid aasta lõpus täheldati samade isikute poolt uute ja potentsiaalselt kuritegelike skeemide jätkumist väärismetallist toodetud „suveniirtoodete“ vahendamisel.

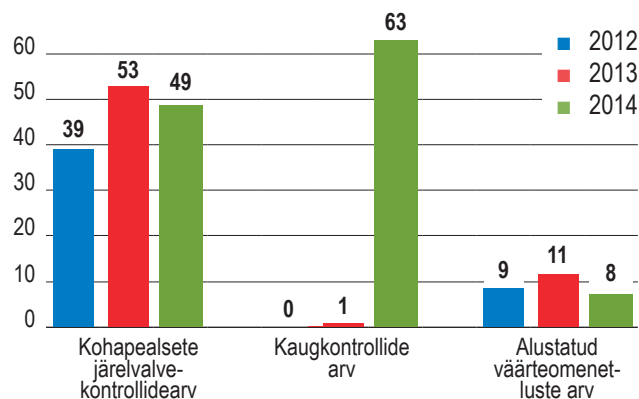
Kontrollide tulemusel alustati 8 korral väärteomenetlus ning edastati kaks kuriteoteadet prokuratuurile seoses ebaseadusliku majandustegevuse ning rahapesu kahtlusega.

2014. aastal alustati uuesti ka kaugkontrollidel põhinevat järelvalvemenetlust, mille käigus viiakse kontrolltoimingud läbi kirja teel ilma kohapealset kontrolli tegemata. Sellel aastal viidi RahaPTS alusel läbi kontrolltoimingud 45 kinnisvaraettevõttes ja rahvusvahelise sanktsiooni seaduse alusel 15 krediitiasutuses.

2015. aastal jätkatakse järelvalvemeetmete rakendamist suuremas mahus tegevusloa kohustusega ettevõtjate osas, samuti pööratakse suuremat tähelepanu kuritegelike ühenduste nõustamisega seotud audiitorite, raamatupidamise või maksustamise valdkonnas nõustamisteenuse ning äriühingute teenuse pakkujatele. Samuti on kavas kauplejate teadlikkuse tõstmine RahaPTS ja erikohustusega isikute teadlikkuse tõstmine rahvusvahelise sanktsiooni seaduse nõuete täitmise osas.

Järelevalvekontrollide tulemusel alustati 8 korral väärteomenetlus ning edastati kaks kuriteoteadet prokuratuurile seoses ebaseadusliku majandustegevuse ning rahapesu kahtlusega.

JOONIS 9. Järelevalvekontrollid ja väärteomenetlused perioodil 2012-2014.

Kõige enam viidi kohapealseid kontrolle läbi pandimajades, finantseerimisasutustes ning väärismetalli ja väärismetallitoodetega tegelevate isikute juures. Lisaks järelevalve teostamisele rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse nõuete täitmise üle, teostas rahapesu andmebüroo järelevalvet ka rahvusvahelise sanktsiooni seaduse nõuete täitmise osas.

TABEL 6. Rahapesu andmebüroo poolt 2014. aastal tehtud järelevalvekontrollide jagunemine kontrollitud isiku tegevusala alusel

Kontrollitud isiku tegevusala	2014
Isikud, kes teevad või vahendavad tehinguid kinnisvaraga	45
Finantseerimisasutused	17
Pandimajapidajad	16
Krediitiasutused	15
Väärismetalli ja -toodetega tegelevad isikud	8
Õnnemängude korraldajad	7
Kauplejad	4
KOKKU	112

TEGEVUSLOAD

Rahapesu andmebüroo ülesannete hulka lisandus alates 2014. a juulikuust tegevuslubade taotluste lahendamine, majandustegevuse peatamine või keelamine või tegevusloa peatamine või kehtetuks tunnistamine majandustegevuse seadustiku üldosa seaduses sätestatud korras, arvestades rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse erisusi.

Rahapesu andmebüroo annab tegevuslubasid järgmistel tegevusaladel:

- finantseerimisasutusena tegutsemine;
- usaldusfondide ja äriühingute teenuse osutamine;
- valuutavahetusteenuse osutamine;

- alternatiivsete maksevahendite teenuse osutamine;
- pandimajateenuse osutamine;
- väärismetalli, väärismetalltoodete, välja arvatud tootmise, teaduse ja meditsiini vajadusteks kasutatavate väärismetallide ja väärismetalltoodete, või vääriskivide kokkuost või hulgimüük.

2014. aastal esitati kokku 248 tegevusloa taotlust, mille alusel anti välja 210 tegevusluba ning keelduti 4 juhul tegevusloa andmisest. Kõige rohkem esitasid tegevusloa taotluseid finantseerimisasutused – kokku 140 taotlust.

4. RAHAPESU KOHTULAHENDID 2014. AASTAL

2014. aastal tegid Eesti kohtud kokku 22 lahendit (jõustunud seisuga 1.01.2015), kus isikud mõisteti õigeks või süüdi rahapesus. Rahapesu andmebüroo edastatud informatsiooni põhjal alustatud kriminaalmenetlustest jõudis 2014. aastal süüdimõistva kohtuotsuseni 12 kaasust.

Järgnevalt on kirjeldatud mõningaid rahapesuskeeme, milles osalemise eest isikud 2014. aastal rahapesus süüdi mõisteti. Jätkuvalt on kõige sagedasemad juhud, kus isikud

mõistetakse süüdi oma pangakonto või isikut tõendavate dokumentide kurjategijate käsutusse andmise eest või kurjategijate abistamise eest välismaal toimepandud arvutikelmustest saadud raha pangast väljavõtmisel. Rahapesu andmebüroo paneb kõikidele südamele, et sellistele tegudele kaasaitamine on rahapesus osalemine ning kriminaalkorras karistatav.

RAHAPESU PANKROTIHALDURI POOLT

2014. aastal mõisteti isik A süüdi selles, et ta pankrotihaldurina omas tas pankrotivõlgnike vara kokku summas enam kui 44 000 eurot ja pööras selle enda kasuks. Isik A kasutas pankrotivõlgnike vara ostmiseks erinevaid skeeme:

- võttis pankrotivõlgnike arvelt välja raha, kuid ei kandnud seda võlgniku kassasse;
- kandis pankrotivõlgnike arveldusarvelt raha OÜ X arvelduskontole;
- kandis pankrotivõlgnike arveldusarvelt raha enda arvelduskontole;
- müüs pankrotivõlgniku vara, kuid lasi müügist laekunud tulu kanda enda isiklikule pangakontole.

Selleks, et varata omastatud vara ebaseaduslikku päritolu, kandis isik A kuriteo tulemusena saadud vara endaga seotud OÜ A kontole ja muundas kuriteo läbi saadud raha kolmanda isiku OÜ X varaks. Seda kasutas ta OÜ-le X kinnistu ostmiseks. Ka selleks kasutas ta erinevaid skeeme:

- maksis OÜ X kassast OÜ X arvelduskontole raha, kuid kohus tuvastas, et vahendid ei olnud laekunud OÜ X majandustegevusest, vaid tegu oli pankrotivõlgnike varaga;
- kandis enda pangakontolt raha omaniku laenuna OÜ X arvelduskontole;

Kohus tunnistas isiku A süüdi omastamises ja rahapesus suures ulatuses ning OÜ X rahapesus.

RAHAPESU METALLIÄRIS

Isik A ostis perioodil 2008–2013 erinevatelt isikutelt varastatud, omastatud või kuritegelikult teel saadud metallesemeid. Ta ei tuvastanud metallijäätmeid üleandvaid isikuid ega dokumenteerinud metalli vastuvõttu, hoiustas ja ladustas varastatud metalltooteid ja turustas neid seaduslikesse metallikokkuostupunktidesse. Kokku käitles isik A eri süütegude tulemusena saadud metalli kokku väärtuses enam kui 685 000 eurot.

Selleks, et varjata metalli kuritegelikku päritolu ja ebaseaduslikku tulu, avas isik A variisikute nimele erinevates pankades arved, hoidis

variisikute pangakaarte ja koode enda käes, realiseeris variisikute nimelt kuritegelikult saadud metalli seaduslikesse metallikokkuostupunktidesse ja lasi saadava tasu kanda variisikute pangakontole. Pärast raha laekumist võttis ta selle ise või lasi teistel isikutel pangaautomaadist sularahas välja võtta, tasus metallivarastele ja teistele kaasosalistele ja kasutas ülejäänud summat isiklikuks otstarbeks.

Kohus leidis, et isik A on toime pannud rahapesu suures ulatuses ja grupi poolt, karistas teda rahapesu eest kolme aasta pikkuse vangistusega ning konfiskeeris temalt raha ca 10 000 eurot.

JUHTUM PÄRNUS

2013. aastal saatis Lääne prefektuur koos Lääne Ringkonna-prokuratuuriga kohtusse ühe viimaste aastate kõmulisema rahapesujuhtumi Pärnus, milles tegi 12.03.2014 Pärnu Maakohus süüdimõistva otsuse nr 1-14-1520 Marko Talvingu (isikukood 3830415XXXX) poolt toimepandud rahapesu kuriteos suures ulatuses.

2010. a suvel laekus rahapesu andmebüroole informatsioon, mille kohaselt Eestist pärit isikud tegelevad Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi alamate arvelduskontodelt raha väljapetmisega, kelmuse käigus saadud vara omastamise ning omastamise käigus saadud vara tõelise olemuse ja ebaseaduslikku päritolu varjamisega so. rahapesuga. Nimetatud informatsiooni kontrollimine sisaldas muuhulgas ka piirangute kehtestamist tehingutega seotud arvelduskontodele ja päädis kuriteoteate koostamisega Lääne prefektuuri kriminaalbüroole.

Pärnu Maakohtu 12.03.2014 otsuse kohaselt mõisteti Marko Talving süüdi selles, et ta ettevõtete juhina varjas kuritegeliku tegevuse tulemusena saadud raha, mis oli aktsiate ja osakute ostmise ettekään-

del välja petetud ja hiljem Bluemount Partner OÜ ja Paramaunt Invest Group OÜ arvelduskontodele üle kantud raha kuritegelikku olemust, päritolu, omandiõigust ja tegelikku kasusaajat. Bluemount Partner OÜ ja Paramaunt Invest Group OÜ arvelduskontodelt kanti raha edasi tollel ajal valuutavahetusteenust pakkuva Vox Bizness OÜ-le, kust see kanti edasi Eurex Capital OÜ-le ja võeti siis sularahas välja. Väljavõetud sularaha sai Marko Talving enda kätte ja andis selle üle Marcise nimelisele eeluurimisega tuvastamata Läti kodanikule, kes toimetab raha tagasi Suurbritanniasse. Piirangu all olnud Bluemount Partner OÜ ja Paramaunt Invest Group OÜ arvelduskontodel asuv raha konfiskeeriti Eesti Vabariigi kasuks, kui rahapesu objektid kogusummas 98 500 Inglise naela.

Kaasuse nelja menetlusaasta jooksul selgusid lisaks rahapesu kuriteole veel teisedki kuriteokoosseisud. Näiteks Riigikohtu 12.06.2013 otsusega jõustus Pärnu Maakohtu 19.11.2012 otsus asjas nr 1-12-4098, millega mõisteti süüdi Kalev Männe ja tema ettevõtte Vox Bizness OÜ altkäemaksu andmise katses kriminaalasja uurijale.

5. RAHAPESUSKEEMID

5.1. RAHAPESUST, KÜBERRUUMIST JA KRÜPTOVALUUTADEST

Küberruumi kiire areng seab kõikidele – nii selle kasutajatele kui õiguskaitsesutustele – uusi väljakutseid. Kui esialgu kasutati neid võimalusi peamiselt infovahetuseks ja -otsimiseks, siis tänaseks on ka oluline osa kaubandusest kolinud küberruumi. E-Marketer'i andmetel ületas e-kaubanduse aastakäive 2012. aastal miljardi USA dollari piiri. Internetikaubanduse arenedes tekkis vajadus ka mugavamate ning käepärasemate makseviiside ja -vahendite järele. Nii tekkisid digitaalsed rahakotid ja mitmesugused digitaalsed maksevahendid. Eelmise sajandi lõpuks olid populaarsuse võitnud nii e-gold, webmoney ning laienes PayPal maksesüsteemi kasutamine. E-kaubanduse kasutajate jaoks oluliste omaduste, lihtsuse ja kiiruse kõrval oli neil kõrvalproduktiks osaline või näiline anonüümsus ning täielik reguleerimatus, mis omakorda ahvatleb küberkurjategijaid. Uue sajandi esimese viie aastaga jõudsid ka mõned Eestist pärit ettevõtjad, kes uute digitaalsete maksevahendite teenust pakkuma hakkasid, olukorda, kus nende kaudu pesti suuri summasid küberkuritegudest saadud raha. Esinenud on terrorismi rahastamise juhtumeid. Need juhtumid ei rikkunud ainult ettevõtjate, vaid kogu riigi mainet.

Nagu pankades, ei pruukinud finantsteenuse osutajad seda teenust teadlikult rahapesu huvides pakkuda. Vaatamata sellele tuli riigil oma maine päästmiseks midagi ette

Uue sajandi teisel aastakümnel hakkasid hoogsalt levima nn. krüptorahad, mis on matemaatikutest IT-spetsialistide loodud.

võtta ning 2008. aastal viidi RahaPTS-i alternatiivse maksevahendi mõiste ning seati piirang lubada teenust osutada klientidele nendega n-ö silmast-silma kohtumata mahus kuni 1000 eurot kuus. Piirang oli seotud asjaoluga, et üldjuhul algasid küberkurjategijate rahapesutehingud alates summast 2000 eurot ning piirangu eesmärk oli pärssida nende soovi Eesti teenusepakkujaid oma kuritegelikes skeemides kasutada. Riigi abinõud õigustasid ennast. Täna on teenusepakkujatele lisaks sätestatud kohustus taotleda teenuse pakkumiseks vastav luba. Loata teenuseosutamine on hinnatav karistusseadustiku § 372 järgi ebaseadusliku finantsteenuse osutamisenä.

Uue sajandi teisel aastakümnel hakkasid hoogsalt levima nn. krüptorahad, mis on matemaatikutest IT-spetsialistide loodud ning mis oma eelkäijatest erinevad selle poolest, et neil puudub täielikult tagatisraha ükskõik mis kujul, välja arvatud matemaatiliste konstruktsioonide elegantne

ilu. Neid on momendil teada üle 500⁵ ja neid tekib ja kaob pidevalt. Maksevahendina on nad kasutatavad ühiskondliku kirjutamata kokkuleppe näol, mis on tekkinud loojate ja neid uskuvate entusiastide reklaamitöö tulemusena ning kus hetkehinna määrab kokkulepitud maksevahendi pakumise ja nõudmise vahekord vabaturul. Kuigi krüptovaluutat on praktikas oma küündimatust pärisraha asendajana korduvalt tõestanud, jätkub veel piisavalt entusiaste, kes loodavad, et kuskil tulevikus võib krüptoraha pärisraha koha maailmamajanduses omale haarata ning arendavad ideed edasi niivõrd, kuivõrd see võimalik on. Reaalsustaju nõrgenedes ununevad aga alternatiivsete maksevahendite kasutamise kaasnivad ohud.

Eesti riik ei ole selliseid lahendusi ära keelanud, küll aga kaitsnud ennast võimalike maineriskide vastu. Krüptorahade kasutajad jagunevad kolme gruppi: kauplejad, kliendid ja teenusepakkujad. Kauplejad aktsepteerivad omal riisikol oma kaupade ja teenuste müügi käigus teiste maksevahendite hulgas ka krüptorahasid. Tavaliselt püüavad nad maksetena saada krüptorahad kiiresti mõne teenusepakkuja kaudu maha müüa, et nende kõrge volatiilsuse tõttu mitte pankrotti sattuda. Teenusepakkujad on need ettevõtjad, kes pakuvad avalikult krüptorahade ostu- ja müügiteenust eesmärgiga selle tegevusega saada kasumit. Nende suhtes on Eesti seadustes sätestatud ka hoolsuskohustused. Esiteks tuleb teenust Eestis pakkudes eelnevalt saada tegevusluba. Teiseks tuleb jälgida, et ühe kliendi tehingute maht kuus ei ületaks 1000 eurot. Kui klient tahab suuremat tehingut teha, tuleb tema isikumasus eelnevalt tuvastada temaga silmast silma kohtudes. Muid piiranguid teenuse osutamiseks seatud ei ole.

Kliendid ehk üksikisikutest entusiastid ostavad, kasutavad, kaevandavad või müüvad krüptoraha üksiktehingutena vastavalt soovidele ja võimalustele, kandes ise kõik riskid. Kui nad aga pakuvad avalikult ostu-müügi teenust eesmärgiga kasumit teenida, muutuvad nad teenusepakkujaks ning neile laienevad eelnimetatud seadusega pandud kohustused.

Millised on need riskid, millega kliendid krüptorahade kasutamisel peaksid arvestama? Kõigepealt tuleb nentida, et kiire rikastumise aeg on möödas. Investor peab olema äärmiselt tähelepanelik, et mitte olemasolevatki kaotada. Krüptoraha hinnakõikumine on suur ja võib ulatuda kuni 2–3% päevas või 20–30% nädalas. Teiseks on kaevandamine muutunud nii töömahukaks, et tehtud kulutused ületavad tihti võimaliku tulu. Kolmandaks ei kaitse süsteem iseenesest

krüptoraha müüjaid kelmidest ostjate vastu, kes võivad TOR⁶ ja teiste abivahendite abil endale piisava anonüümsuse hankida ning ostetud krüptovaluuta eest pahaaimamatu le müüjale varastatud rahaga (ka otse ohvri pangakontolt) maksta. Sellisel juhul tuleb krüptoraha müüjal varastatu tagastada ning tal on õigus nõuda ostjalt krüptoraha tagastamist või raha väljamaksmist, kui ta selle ostja veel üles leiab. Vastasel juhul tuleb tehing kahjumisse kanda.

Lisaks saab välja tuua krüptovaluutade atraktiivsuse kurjategijate hulgas ka tänapäeval – ühe tuntuima internetis tegutsenud narkootikumide kaubitsemise „musta turu“, Silk Road⁷’i teenuste tarbijad kasutasid tasumiseks aktiivselt näilist anonüümsust pakkuvaid bitcoine. FBI sulges veebilehe ning hinnanguliselt oli nimetatud turu aastakäibeks 2012. aastal 15 miljonit USA dollarit. Summa oli ajas pidevalt kasvav. Ainuüksi musta turu vahendustasud moodustasid kahe aasta jooksul hinnanguliselt üle 600 000 bitcoini summas ca 80 miljonit USA dollarit. Müüdnud narkootikumide eest tasuta bitcoinois koguväärtuses üle 1,2 miljardi USD⁷. Uurimise käigus suudeti konfiskeerida bitcoine väärtuses ca 4 miljonit USD⁸.

Ja lõpuks küsimus: kui teenust pakutakse küberruumis, siis kus teenust pakutakse, millise riigi seaduste alusel? Eriti tähtis on küsimus tarbijale, kes mingil moel petta saab. Kellelt saab abi? Sama tähtis on see ka õiguskaitseasutustele, kes peavad abi osutama. Küsimus on raske ja vaieldav. Julgustame Eesti õiguskaitseorganite poole pöörduma, kui vähemalt midagi Eestiga seotud on: näiteks IP- või füüsiline aadress, sidevahend või pangakonto.

⁵ Vt. <http://coinmarketcap.com/all/views/all/>

⁶ Vt. <http://www.torproject.org/>

⁷ Vt. [http://en.wikipedia.org/wiki/Silk_Road_\(marketplace\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Silk_Road_(marketplace))

⁸ Vt. <http://www.forbes.com/sites/andygreenberg/2013/10/02/end-of-the-silk-road-fbi-busts-the-webs-biggest-anonymous-drug-black-market/>

5.2. JÄTKUVALT ON POPULAARSED PHISHINGU-SKEEMID

Enamik rahapesu andmebüroo poolt õiguskaitseasutustele edastatud materjalidest oli 2014. aastal seotud arvutikelmustega ehk pettuse teel saadud raha edastamisega erinevate isikute kontodele, kus see erinevaid skeeme kasutades sularahas välja võeti. Arvutikelmustega oli seotud 25 edastust, neist 15 puhul oli rahapesu andmebüroo esialgse analüüsi kohaselt väljapeteturahha pärit Saksamaalt, kolmel juhul Itaaliast; Inglismaa, USA ja Horvaatiaga oli seotud kaks juhtumit ning Hollandiga üks juhtum.

Väljapeteturahha pesemiseks kasutatakse erinevaid lihtsamaid ja keerulisemaid skeeme. Näiteks kantakse raha esmalt kontodele, mille andmed on varem kuritegelikul teel saadud. Samuti ostavad kurjategijad konto andmeid raskes majanduslikus olukorras isikute käest, kes soovivad seeläbi raha teenida. Väljapeteturahha on kantud nii eraisikute kui ka juriidiliste isikute kontodele. Kõige lihtsamal juhul võtab kontoomanik ise oma kontole laekunud raha välja ja edastab selle kuriteo organiseerijale. Keerulisematel juhtudel „keerutatakse“ raha erinevate eraisikute ja juriidiliste kontode vahel.

Raha võetakse kontodelt sularahas välja kas Eestis või naaberriikides, enamasti Lätis. Samuti on juhtumeid, kus sularaha võetakse välja vastavat teenust pakkuvate ettevõ-

tete kaudu. Kui kontoomanik on oma konto ja pangakaardi kasutamise õiguse ise edasi müünud, võetakse kontodele pettusega saabunud rahalised vahendid välja juba kolmanda isikute poolt, kellel selleks aga õigust ei ole. Vastutus pettusega saadud raha edasikandmise eest jääb ka konto õigele omanikule, sest konto andmete müümine ei ole seadusega lubatud tegevus.

2014. aastal sagenesid juhtumid, kus phishingu teel ohvrite pangakontodele juurdepääsu saanud rahade kättesaamiseks kasutati isikuid, kellega võeti e-kirjade kaudu ühendust ja pakuti tööd. Tööpakkumised olid väga erinevad – alates välisriigi ettevõtte piirkondliku finantsjuhi ametikohast kuni reisikorraldajani. Kokkuvõttes lõppesid sellised juhtumid alati sellega, et varem või hiljem kanti nende isikute kontodele raha, mis paluti sularahas välja võtta ja rahasiirdamisetevõtte kaudu edastada välisriiki eraisikule.

2014. aastal tuvastati esimene phishing-tüüpi kuritegu, kus ohver oli välisriigi pangakonto omanik, kelle kontolt raha varastati ja mille kättesaamiseks otsiti foorumist bitcoinide vahendaja. Nimetatud vahendaja tegutses Eestis ja talle jäeti mulje, et raha kannab kontoomanik, kes soovib osta bitcoine. Raha laekumise järgselt teostati bitcoinide kanne nn ostjale.

5.3. TEISI RAHAPESU ANDMEBÜROOS TUVASTATUD RAHAPESU KAHTLUSEGA JUHTUMEID 2014. AASTAL

Rahapesu andmebüroo saatis 2014. aastal õiguskaitseasutustele edasiseks uurimiseks mitmeid materjale, kus esialgse analüüsi tulemusena leiti, et tegemist võib olla rahapesuga.

Näiteks olid ühte skeemi kaasatud Eesti, Läti ja Leedu ettevõtted, kes teostasid omavahel ülekandeid. Rahapesu andmebüroo analüüs näitas, et tegemist võib olla näiliste eksporditehingutega, mis võimaldavad riigilt käibemaksu tagasi küsida. Raha liikumine sai alguse ühest Eesti ettevõttest, kuhu see raha ringiga läbi naaberriikide ka tagasi jõudis.

Samuti analüüsis rahapesu andmebüroo juhtumit, kus riigiametnik oli seotud fiktiivsete arvete esitamisega. Arvuliselt ei ole korrupsioonikahtlusega juhtumeid rahapesu

andmebüroo menetluses palju, kuid kasvutendentsi on märgata.

Üks rahapesu andmebüroo poolt analüüsitud juhtumitest puudutas piiriülest sularahavedu. Perekond A tõi ebaseaduslikult Venemaalt sularaha ja ostis selle eest münte, mis viidi Venemaale müümiseks tagasi.

2014. a alustati esimene kriminaalasi terrorismi rahastamise uurimiseks rahapesu andmebüroo materjalide põhjal.

Huvitava faktina võib veel välja tuua juhtumi, kus rahapesu andmebüroo poolt esitatud kuriteoteate põhjal alustati kriminaalasi tapmise ja omastamise paragrahvi alusel. Tõenäoliselt on maailmas vähe rahapesu andmebüroosid, mille finantsanalüüsi käigus ilmnenud asjaolud viitavad võimalikule tapmisele.

5.4. „TÖÖPORTAALID“ JA „ARMASTUS INTERNETIS“

Rahapesu andmebüroo hoiatab tööpakkumiste eest, mille tegelik eesmärk on suure tõenäosusega värvata inimesi rahapesuskeemidesse. Skeemi eestvedajad võtavad töötajatega e-posti teel ühendust ning pakuvad tööd välisfirmas. Töötajatele saadetakse inglise keeles korrektselt vormistatud töökirjeldus ja -leping. Pakutavate tööülesannete hulka kuulub tavaliselt oma pangakontole välisriigist laekuva summa sularahas väljavõtmine ja edasisaatmine mõnele eraisikule, reeglina Venemaale või Ukrainasse.

Rahapesu andmebüroole on teada mitmeid juhtumeid, kus töötaja on sellise pakkumise vastu võtnud. Kõigil neil kordadel oli tegemist kuritegeliku rahaga, mis on saadud arvutikelmuse läbi. Rahapesu andmebüroo juhib tähelepanu, et sellise töö tegemine on süütegu ja karistatav.

Rahapesu andmebüroo hoiatab petturite eest, kes võtavad internetis kas sotsiaalvõrgustike või e-kirjade teel ühendust ja esitlevad end üksiku kirjasõpra otsiva inimesena. Kontakti tekkimisel suudavad manipulaatorid jätta endast äärmiselt positiivse mulje ja loetud nädalate jooksul on ohver veendumusel, et on leidnud hingesugulase või lausa elu armastuse. Tihti kasutavad petturid valesid fotosid ja profiile ning jätavad endast mulje näiteks kui Kesk-Aafrikas

Rahapesu andmebüroo hoiatab petturite eest, kes võtavad internetis kas sotsiaalvõrgustike või e-kirjade teel ühendust ja esitlevad end üksiku kirjasõpra otsiva inimesena.

missioonil olevast USA armee sõdurist. Üldjuhul toimuvad suhtlemised e-kirjade või ka näiteks Skype'i teel, kuigi viimasel juhul väidetakse, et asutakse kehva leviga piirkonnas ja seetõttu ei ole võimalik videokõnet teha. Kui ohver tundub kurjategijatele juba „küps“, mõeldakse välja legend ja palutakse raha. Näiteks väidetakse, et toimus õnnetus ja vajatakse väga kiiresti haiglaravi jaoks raha laenuks. Samuti võidakse raha paluda lühiajaliste finantsraskuste tõttu näiteks lennupileti ostmise jaoks, et Eestisse elama tulla ja ohvriga abielluda. Erinevaid legende ja usutavaid põhjuseid on piiramatult.

6. RAHVUSVAHELISED FINANTSSANKTSIOONID

Rahapesu andmebüroo on pädevaks asutuseks rahvusvaheliste finantssanktsioonide osas.

Eesti isikuid enim mõjutavateks sanktsioonideks 2014. aastal olid uued kehtestatud sanktsioonirežiimid, mida oli kokku viis ning mis olid seotud:

- teatud isikute vastu suunatud piiravate meetmetega seoses olukorraga Ukrainas;
- Ukraina territoriaalse terviklikkuse, suveräänsuse ja sõltumatusega;
- Venemaa destabiliseeriva tegevusega Ukrainas;
- Krimmi ja Sevastopoli ebaseadusliku annekteerimisega ja
- olukorraga Jeemenis.

Viimase sanktsioonirežiimiga on Eesti isikutel olnud praktikas vähem kokkupuutepunkte.

Ukraina olukorraga seonduvad sanktsioonid on esmakoordelt toonud rahvusvaheliste sanktsioonide rakendamise Eesti isikutele (eelkõige finantssektorile) reaalselt lähedale. Kui varasematel aastatel sisaldas valdav osa teatistest vale-positiivsete nimevastete kontrollimist, mille osas üldjuhul tuvastati, et tegemist ei ole sanktsioonide alla kuuluva isikuga, siis alates 2014. aastast on olukord muutunud.

Uued sanktsioonirežiimid seoses olukorraga Ukrainas ning senine rahvusvaheliste finantssanktsioonide rakendamise praktika vähesus on tinginud uute sanktsioonide ra-

kendamise konarlikkuse. Ühe näitena võib tuua juhtumi, kus sanktsiooni alusdokumendis kajastatud piirangus on sätestatud tingimused, mis on jäänud täpsemalt defineerimata ja mis toovad kaasa tõlgendamisraskused.

Rahapesu andmebüroole edastati 2014. aastal 21 teatist seoses võimalike rahvusvahelise finantssanktsioonidega. 2013 oli vastavaid teatiseid 9.

Reaalselt rakendas 2014. aastal piirangut rahvusvahelise finantssanktsiooni rakendamiseks üks krediidasutus. Tegemist oli sanktsiooninimekirja lisatud isiku omandis ja kontrolli all oleva Eestis registreeritud ettevõttega. Kuna nii omandi- kui kontrollfunktsiooni teostamine toimus väljaspool Euroopa Liitu registreeritud juriidiliste isikute kaudu, siis sai võimalikuks omandi- ja kontrollifunktsiooni muutmine, mille tagajärjel langesid ära piirangute kehtestamise alused. Tegemist oli Eestis registreeritud äriühinguga, mille tegevusalaks Eestis oli tootmine.

Rahapesu andmebüroo teostas rahvusvahelise sanktsiooni seaduse nõuete täitmise osas 2014. a järelevalvet krediidasutustes. Rahapesu andmebüroo avaldas 2014. aastal rahvusvaheliste finantssanktsioonide rakendamise juhendi⁹.

⁹ Vt. <https://www.politsei.ee/et/organisatsioon/rahapesu/juhendid/>

7. ETTEVAATAVALT AASTASSE 2015

2015. a esimesel poolel avaldatakse **neljas rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise alane direktiiv**. Liikmesriigid peavad kahe aasta jooksul direktiivi avaldamisest viima sisse vajalikud muudatused siseriiklikesse regulatsioonidesse. Põhilisteks muudatusteks võrreldes praegusega saavad ilmselt olema riikliku taustaga isikutega (inglise keeles Politically Exposed Persons ehk PEP-id) seonduvate hooldusmeetmete rakendamine ka kodumaisete vastavat staatust omavate isikute suhtes. Kui käesoleva ajani kehtisid tugevdatud hooldusmeetmete nõuded välisriikiide riikliku taustaga isikute suhtes, siis edaspidi langeb selle kategooria alla palju inimesi, kuna nimetatud staatus laieneb ka eelnimetatud isikute pereliikmetele ja lähedastele äripartneritele. Samuti tekib riikidel kohustus korraldada tegelike kasusaajate (inglise keeles beneficial owner) andmete registreerimine.

Lisaks neljandale direktiivile on ministriumite tööplaanis lähiaastatel ka Euroopa Nõukogu **rahapesu ning kriminaaltulu avastamise, arestimise ja konfiskeerimise ning terrorismi rahastamist käsitleva konventsiooni ehk nn Varssavi konventsiooni ratifitseerimine**. Konventsiooni peamine fookus on suunatud finantsinformatsiooni kiirele juurdepääsule ja selle info vahetamisele rahvusevahelisel tasandil.

2015. aastal jõustub uus seadus – **krediidiandjate ja vahendajate seadus**, millest tulenevalt osa rahapesu tegevusloa alusel tegutsevaid finantseerimisasutusi saab kohustuse taotleda tegevusluba Finantsinspeksioonilt ning mille saamise tingimused on rangemad võrreldes praegusega.

2014. aasta läheb ajalukku nn Islamiriigi tekkimisega, kui 29. juunil kuulutas grupp ekstremiste välja ülemaailmse kalifaadi. Ekstremismi murettekitav kasv ja asjaolu, et paljudest riikidest, sealhulgas Eestist, on inimesi vastu võtnud islami usu ja läinud nn Islamiriigi eest võitlema, toob endaga kaasa vajaduse seada senisest suurem fookus terrorismi rahastamise küsimustele.

Rahapesu trendides suuri muutusi ette näha ei ole. Üheks võimalikuks skeemide muutumise faktoriks on kü-

Ettevaatavalt võib hinnata, et üheks peamiseks rahapesu eelkuriteoks jääb küberkuritegu, eelkõige phishing-tüüpi kuritegu.

bervaluutade jätkuv populaarsuse kasv ja nende pakutav atraktiivne, kuid tihtipeale näiline anonüümsus. Ettevaatavalt võib hinnata, et üheks peamiseks rahapesu tuvastatud eelkuriteoks jääb küberkuritegu, eelkõige phishing-tüüpi kuritegu. Kindlasti puutub rahapesu andmebüroo kokku rahapesule viitavate tehingutega maksualastes kuritegudes. Lisaks neile on märke mõningasest trendist, mis puudutab nii ebaseaduslikku majandustegevust kui ka korrupsiooni. Peamiseks rahapesu tõkestamise alaseks fookuseks lähiaastatel jääb võitlus skeemidega, mille puhul Eestit kasutatakse rahapesu transiitriigina nii küberkuritegudest pärit rahade pesemises kui ka idasuunaliste rahade liikumistega seoses. Murettekitavalt on hakanud realiseeruma stsenaarium, kus Eestis lihtsalt loodavaid äriühinguid, mille puhul otsene sisuline seos Eestiga pole oluline, on hakatud järjest rohkem ära kasutama skeemides, kus suurte summade liikumine läbi Eesti finantsüsteemi toimub selleks avatud osüühingute kontode kaudu ja kus muud seost Eestiga sisuliselt ei ole. Ettevõtete omanik(ud) ja (ainu)juht on välisriigi kodanikud ning nii võimalikud eelkuriteod kui ka pestava raha kasutamine toimuvad väljaspool Eestit. Selle tendentsi juures näeb rahapesu andmebüroo võimalikuks lisanduvaks riskifaktoriks e-residentsusega seonduvaid võimalusi. E-residentsus loob suurema võimaluse välisriikide isikutel saada juurdepääs Eesti ettevõtlus- ja finantskeskkonnale paraku ka nende isikute puhul, kelle eesmärk on uusi võimalusi ära kasutada kuritegude ja rahapesu toimepanemiseks. Nimeetatud riske tuleb e-residentsuse ja selle võimaluste arendamisel silmas pidada, analüüsida ning potentsiaalsete riskide maandamise meetmed välja töötada ja rakendada.